kinderombudsman

Verborgen in het volle zicht

Over het recht van lhbtiqa+-kinderen
om zich in vrijheid te ontwikkelen

Het VN-Kinderrechtenverdrag (IVRK) heeft een breed perspectief op de ontwikkeling van kinderen. Volgens het Kinderrechtencomité zijn er zeven onderwerpen die cruciaal zijn voor de ontwikkeling van álle kinderen.[a] Het gaat om:

1. **de identiteit van kinderen (kunnen zijn wie je bent)**
2. **de kwetsbaarheid van kinderen**
3. **de veiligheid en bescherming van kinderen**
4. **de gezinsomgeving en andere belangrijke mensen voor kinderen**
5. **het recht op onderwijs**
6. **het recht op gezondheid**
7. **het recht op participatie (mee kunnen doen en je mening kunnen geven)**

Deze onderwerpen bespraken we met 17 lhbtiqa+-kinderen. Uit wat zij ons vertelden, blijkt dat lhbtiqa+-kinderen het op al deze onderwerpen moeilijk hebben. Kinderen krijgen onvoldoende bescherming. Ook ontbreekt het bij volwassenen, waaronder professionals, aan kennis over wat het betekent om lhbtiqa+ te zijn. Mede hierdoor ontbreekt het aan goede voorzieningen. Verder kunnen kinderen niet altijd hun stem laten horen op plekken waar dat wel moet. Voor de lhbtiqa+-kinderen is 'identiteit en identiteitsontwikkeling' het belangrijkste onderwerp. Omdat het op alle andere onderwerpen niet goed gaat, zien we dat lhbtiqa+-kinderen in onze samenleving niet de ruimte hebben om hun identiteit in de volle breedte te ontwikkelen. Ze kunnen daardoor niet zijn wie zij zijn.

"Soms denk ik wel: Als ik wil trouwen, dan is het makkelijker als ik met een man trouw. Want als ik met een vrouw trouw dan ben ik geregistreerd als gay. En als er dan een fascistisch bestuur komt, dan heb ik misschien problemen. Die angst over de toekomst vind ik wel het lastigste."

Kyria (17 jaar) [b]

a Deze elementen staan uitgewerkt in General Comment 14 van het Kinderrechtencomité dat wereldwijd toezicht houdt op de naleving van het verdrag. General Comments zijn toelichtingen van het Kinderrechtencomité op de verschillende kinderrechten uit het Kinderrechtenverdrag.

b Namen in dit rapport zijn niet de echte namen. Deze zijn wel bij de onderzoekers bekend.

Introductie

Nederland staat al jarenlang bekend als een koploper in de strijd voor gelijke rechten van lhbtiqa+-personen. Die voortrekkersrol staat de laatste jaren onder druk. De Rainbow Map van ILGA-Europe laat zien dat Nederland op de Europese ranglijst is gezakt: de bescherming van lhbtiqa+-rechten is verslechterd.[1] Ook lijken de afgelopen jaren tegengeluiden vaker en harder te klinken.[2] Er zijn goed georganiseerde (inter)nationale organisaties die de rechten van vrouwen en lhbtiqa+-personen in Europa willen aantasten.[3] Deze beweging wordt ook wel de 'anti-genderbeweging' genoemd.[4] Mensen uit deze beweging zeggen dat ze kinderen willen beschermen.[5] Ze vinden dat lessen over diversiteit in sekse, seksualiteit en gender kinderen zouden beïnvloeden of 'hersenspoelen'.[6]

"Toen ik begon met voorlichting [vanuit de GSA] was de eerste heel makkelijk, maar hoe langer ik dit doe, hoe vervelender een eerste klas wordt. Ik vind dat best shockerend."

Ysbrand, 17 jaar

Steeds minder acceptatie

De maatschappelijke acceptatie van de lhbtiqa+-gemeenschap neemt af. Steeds minder mensen uit deze groep vinden dat de samenleving hen accepteert.[7] De Veiligheidsmonitor van het CBS (2023) laat zien dat het geweld en discriminatie tegen lhbtiqa+-ers toenemen.[8] Landelijke discriminatiecijfers uit 2024 laten zien dat seksuele oriëntatie, naast herkomst, de meest geregistreerde discriminatiegrond is.[9] Binnen de lhbtiqa+-gemeenschap verschillen de ervaringen wel. Mensen accepteren relaties tussen twee mannen of twee vrouwen vaker, maar vinden het moeilijker als iemand zich niet (binair) man of vrouw voelt.[10]

Druk op kwetsbare groep kinderen
De Rijksoverheid, gemeenten en maatschappelijke organisaties doen veel om de positie van lhbtiqa+-personen te verbeteren. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) laat bijvoorbeeld onderzoek doen naar de dalende acceptatie.[11] Ook stimuleert het ministerie acceptatie via subsidies voor verschillende initiatieven en programma's. Bijvoorbeeld het Programma Regenboogsteden dat inzet op de lokale acceptatie van lhbtiqa+-mensen.[12] Daarnaast zijn er initiatieven voor ouders en kinderen zelf, zoals activiteiten van het COC, de website Gendi en Gender Sexuality Alliances (GSA netwerken).[13] Buiten het onderwijs ondersteunt de Rijksoverheid de Alliantie Gezondheidszorg op Maat. Deze alliantie zorgt dat er meer aandacht is voor specifieke lhbtiqa+-vraagstukken in de gezondheidszorg en dat er in het algemeen binnen de zorg meer oog is voor deze groep.[14]

Toch komen deze positieve stappen door maatschappelijke ontwikkelingen onder druk te staan. Lhbtiqa+-personen blijven een kleine groep in een samenleving waar de meeste mensen heteroseksueel en cisgender zijn.

Voor kinderen en jongeren uit deze groep is die druk extra zwaar. Dat geldt ook voor kinderen die nog zoeken naar wie ze zijn en nog vragen hebben over hun genderidentiteit, genderexpressie en/of seksuele oriëntatie.

De kwetsbare positie van lhbtiqa+-kinderen is voor de Kinderombudsman – en voor het Europese netwerk van Kinderombudsmannen (ENOC) – een belangrijke reden om aandacht te vragen voor de rechten van deze groep.[c]

Kinderen zijn volop in ontwikkeling. Deze ontwikkeling kan alleen goed gaan als zij de ruimte hebben om hun identiteit te ontdekken. Hiervoor hebben zij betrouwbare informatie en klankborden nodig én de veiligheid om die ruimte te kunnen nemen.

Ouders spelen hierbij een belangrijke rol, maar niet alleen zij. Ook andere volwassenen zijn belangrijk, zoals docenten, huisartsen of andere professionals.

Het vraagt ook om een veilige omgeving waarin kinderen en jongeren contact kunnen hebben met (gelijkgestemde) leeftijdsgenoten. Bijvoorbeeld in de klas, de sportclub en online.

Ervaringen van lhbtiqa+-kinderen

De Kinderombudsman wilde beter begrijpen hoe lhbtiqa+-kinderen in Nederland opgroeien. Daarom zijn we in gesprek gegaan met lhbtiqa+-kinderen. We spraken over zeven onderwerpen die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van álle kinderen.[d] Het gaat dan om:

1. **de identiteit van kinderen**
2. **de kwetsbaarheid van kinderen**
3. **de veiligheid en bescherming van kinderen**
4. **de gezinsomgeving en andere belangrijke contacten voor kinderen**
5. **het recht op onderwijs**
6. **het recht op gezondheid**
7. **het recht op participatie van kinderen**

Samen vormen deze onderwerpen een goede weergave van de drie typen kinderrechten uit het VN-Kinderrechtenverdrag (IVRK): rechten op *voorzieningen*, rechten op *bescherming* en rechten op *participatie*.

We spraken met 17 lhbtiqa+-kinderen. We vroegen hen hoe het op deze onderwerpen met ze gaat en welke problemen ze ervaren. We zijn deze kinderen heel dankbaar voor hun openheid.

c In deze publicatie gebruiken we het woord *kinderen*, ook als we jongeren van 13 tot 18 jaar bedoelen. In het Kinderrechtenverdrag geldt iedereen onder de 18 jaar als kind. Er is ook een groep kinderen die opgroeit bij lhbtiqa+-ouders, maar zelf (nog) niet bij de lhbtiqa+-gemeenschap hoort. Deze groep kan ook problemen ervaren, maar valt niet binnen de doelgroep van dit onderzoek.

d Deze elementen staan uitgewerkt in General Comment 14 van het Kinderrechtencomité dat wereldwijd toezicht houdt op de naleving van het verdrag.

Tegelijk weten we ook dat we niet iedereen hebben bereikt. Daarom spraken we ook met organisaties die veel contact hebben met lhbtiqa+-kinderen. Zij weten waar deze kinderen dagelijks tegenaan lopen. Daarnaast bekeken we recent onderzoek, al gaat dit meestal over lhbtiqa+-volwassenen. Deze publicatie is hier het resultaat van. We beschrijven per onderwerp hoe het met deze kinderen in Nederland gaat.[e] De verhalen van de 17 kinderen staan daarbij centraal.

Gebrek aan veiligheid en ruimte voor identiteitsontwikkeling

De ervaringen van de kinderen zijn indringend en schrijnend. Ze getuigen van een grote mate van onveiligheid in hun levens, waarin zij onvoldoende worden beschermd. Dit speelt zowel op school, in hun vrije tijd als op straat. Ook ontbreekt het vaak aan kennis en voorzieningen, zoals inclusief lesmateriaal, adequate en tijdige gezondheidszorg en genderneutrale toiletten en/of kleedkamers. Ten slotte geven lhbtiqa+-kinderen aan dat ze niet altijd worden betrokken bij besluiten die hen raken. Veel docenten, zorgprofessionals en andere volwassenen vinden het lastig deze kinderen te ondersteunen en een open gesprek te voeren.

De rechten van deze kinderen worden niet goed beschermd. Het gaat zowel om rechten op het gebied van bescherming en voorzieningen als om rechten op het gebied van participatie. Hierdoor staat het recht op identiteit van lhbtiqa+-kinderen onder druk, wat zeer schadelijk is voor hun ontwikkeling.[f] Bovendien zijn deze kinderen, als minderheid in de samenleving, extra kwetsbaar. Door dit alles ervaren lhbtiqa+-kinderen dat zij vaak onzichtbaar moeten blijven om veilig op te kunnen groeien.

e We koppelen de verhalen van de kinderen niet aan een specifieke lhbtiqa+-identiteit, omdat kinderen vaak nog in ontwikkeling zijn en hier niet altijd zelf expliciet over spreken of een label aan geven. Door geen aanduidingen toe te kennen, respecteren we hun ontwikkelproces en voorkomen we dat we hen onbedoeld in ‘hokjes’ plaatsen.

f Ontwikkelingspsychologen zoals Erik Erikson en James Marcia spreken in dit verband over: identity foreclosure (je binden tot een identiteit zonder voorafgaand te exploreren), identity diffusion (je niet binden tot een identiteit maar ook niet exploreren naar een passende identiteit), identity moratorium (wel exploreren maar je niet binden aan een identiteit) en identity achievement (je binden aan een identiteit na een proces van exploratie). Alleen deze laatste wordt gezien als een gezonde identiteitsontwikkeling.

Terminologie[15]

Aseksuele personen zijn mensen die geen of weinig seksuele aantrekking naar andere personen ervaren.

Bi+ personen is de overkoepelende term voor alle mensen met een seksuele oriëntatie gericht op meer dan één gender. Een deel van deze mensen noemt zichzelf biseksueel, bi+, pan, queer of fluïde.

Cisgender personen zijn mensen die zich identificeren met het geslacht dat hen bij de geboorte is toegewezen.

Genderexpressie is hoe iemand uiting geeft aan diens genderidentiteit. Genderexpressie gaat onder andere over hoe iemand zich kleedt, gedraagt en beweegt.

Genderidentiteit is iemands innerlijke beleving van zich non-binair, vrouw, man of een ander gender voelen. Genderidentiteit is niet iets dat je aan de buitenkant kunt zien.

Geslacht verwijst naar het onderscheid tussen mannen en vrouwen op basis van lichamelijke kenmerken.

Homoseksuele personen zijn mannen en non-binaire personen die zich aangetrokken voelen, seksueel en/of romantisch, tot mannen.

Heteroseksuele personen zijn mensen die zich romantisch en/of seksueel aangetrokken voelen tot personen van het 'tegenovergestelde (binaire) gender', zoals vrouwen die zich aangetrokken voelen tot mannen en mannen die zich aangetrokken voelen tot vrouwen.

Intersekse zijn mensen die zijn geboren met een lichaam dat niet overeenkomt met het beeld dat de meeste mensen hebben van man of vrouw. Intersekse gaat niet over seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Intersekse personen hebben variaties in geslachtskenmerken, hormoonbalans of chromosomen.

Lesbische personen zijn vrouwen en non-binaire personen die zich aangetrokken voelen, seksueel en/of romantisch, tot vrouwen.

Non-binaire personen zijn mensen die zich als non-binair identificeren. Zij voelen zich thuis bij een genderidentiteit buiten de (binaire) categorieën man en vrouw.

Queer personen zijn mensen die zich niet kunnen vinden in de gebruikelijke, vaststaande (binaire) kaders en hokjes voor gender en/of seksuele oriëntatie, of deze kaders afwijzen. Queer wordt ook gebruikt als overkoepelende term, in plaats van de afkorting lhbtiqa+.[16]

Sekse diversiteit is de diversiteit die er bestaat in lichamelijke sekse-kenmerken. Het gaat om alle verschillende variaties in hormonen, seksechromosomen en uiterlijke geslachtskenmerken. Intersekse personen zijn geboren met een lichaam dat niet overeenkomt met het beeld dat de meeste mensen hebben van man of vrouw.

Seksuele oriëntatie gaat over tot welk gender iemand zich (seksueel) aangetrokken voelt. Soms wordt onderscheid gemaakt tussen seksuele oriëntatie en romantische oriëntatie. Deze twee oriëntaties hoeven namelijk niet overeen te komen. De bekendste oriëntaties zijn hetero-, homo-, bi-, en aseksueel

Transgender personen zijn personen bij wie de genderidentiteit niet (volledig) overeenkomt met het geslacht dat bij de geboorte werd toegewezen. Transgender personen kunnen man, vrouw, of non-binair zijn, of een andere genderidentiteit hebben.

1 De identiteit van lhbtiqa+-kinderen

In het Kinderrechtenverdrag waarborgt artikel 8 het recht van kinderen op eerbiediging van hun identiteit. Artikel 8 gaat uit van de ontwikkelende vermogens van een kind. Er wordt daarom een onderscheid gemaakt tussen statische kenmerken (zoals nationaliteit en herkomst) en dynamische kenmerken zoals seksuele oriëntatie, geloof en overtuigingen en persoonlijkheid. Nauw verbonden aan artikel 8 zijn dan ook artikel 7, dat het recht waarborgt op een naam, nationaliteit en geboorteregistratie, en artikel 6 dat ziet op het recht op leven en ontwikkeling. Het recht op bescherming van de identiteit omvat dus ook het recht van kinderen om hun identiteit te ontwikkelen. General Comment[g] (GC) 14 stelt dat dit, naast bijvoorbeeld een achternaam, ook om persoonlijke, fysieke, sociale of culturele aspecten gaat. Hieronder valt de seksuele oriëntatie en de genderidentiteit van een kind.

Achtergrond

Lhbtiqa+-mensen vormen een diverse groep 'identiteiten' gebaseerd op hun genderidentiteit, sekse en/of seksuele gerichtheid. Het gaat dan om (o.a.) lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuele-, transgender-, non-binaire-, aseksuele - en intersekse mensen, of een combinatie hiervan. Niet iedereen binnen deze groep identificeert zich specifiek met 'één letter' of wil in een 'hokje'. Wat de groep deelt, is dat zij een minderheid zijn ten opzichte van de grote

g General Comments zijn toelichtingen van het Kinderrechtencomité op de verschillende rechten uit het Kinderrechtenverdrag.

"Veel queer mensen kennen elkaar bijvoorbeeld door GSA, of dat soort evenementen. [...] Het klinkt raar, maar daar zijn mensen die hetzelfde zijn, dus wij begrijpen elkaar een beetje. Dat is wel een fijn gevoel."

Katy, 16 jaar

groep heteroseksuele en cisgender mannen en vrouwen.[17] Uit recente cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS; 2024) blijkt dat 18% van de mensen van 15 jaar en ouder zich identificeert met de lhbtiqa+-gemeenschap.[18] Onder jongeren (15-25 jaar) is dit aandeel groter dan onder volwassenen (25 jaar en ouder).[19] Hoeveel kinderen jonger dan 15 jaar zich identificeren met de lhbtiqa+-gemeenschap is niet bekend. Ook zijn nog niet alle kinderen 'uit de kast'; er gaat vaak een periode van twijfel en zelfontdekking aan vooraf.[20]

Omdat ze in de minderheid zijn, hebben lhbtiqa+-kinderen op school, in de buurt, bij sport en andere vrijetijdsbesteding een kleine kans om andere lhbtiqa+-kinderen tegen te komen. Zeker als je afzonderlijk kijkt naar de verschillende 'identiteiten'. In kleinere regio's is dit nog moeilijker dan in grote steden zoals Amsterdam of Utrecht.[21] Netwerken, zoals GSA-netwerken op scholen en Jong & Out-gemeenschappen van het COC, zijn voor deze kinderen belangrijke manieren om gelijkgestemden te vinden. Bij het vinden van hun identiteit is daarnaast een rolmodel belangrijk: dit kan een ouder zijn, maar is vaker een andere volwassene en/of iemand uit de lhbtiqa+-gemeenschap zelf.[22]

De ervaringen van lhbtiqa+-kinderen

"Dat vond ik niet leuk, want ik mag zijn wie ik wil zijn. Ik heb het al 1.000 keer tegen iedereen gezegd, maar ze blijven het vragen. Ik heb al heel vaak gezegd wat ik wil zijn en moeilijke keuzes gemaakt, maar ze blijven het vragen omdat ze zien dat ik het niet fijn vind."

Flipyar, 9 jaar

"Nee. Ik doe het nooit [praten met vriendinnen over de operatie], dan vergeet ik alles."

Stitch, 6 jaar

Belangenorganisaties bevestigen dat het voor lhbtiqa+-kinderen lastig is om andere lhbtiqa+-kinderen tegen te komen. En dat het vinden van gelijkgestemden van grote waarde voor de ontwikkeling van hun identiteit kan zijn. Zeker omdat de impact op kinderen wordt onderschat als ze ontdekken dat ze niet-cisgender en/of niet-heteroseksueel zijn. Ze hebben hun eigen zoektocht, maar moeten soms ook omgaan met angst voor afwijzing. Hierdoor houden ze verborgen wie ze echt zijn. Omdat het zo moeilijk is om andere lhbtiqa+-kinderen te

ontmoeten, speelt de online wereld voor deze groep een belangrijke rol. Daar kunnen ze wel mensen uit dezelfde gemeenschap vinden en ervaringen delen. Ook vinden ze er rolmodellen, van wie ze leren hoe ze bijvoorbeeld kunnen omgaan met weerstand.

Volgens belangenorganisaties hebben organisaties waarmee ouders en kinderen tijdens het opgroeien regelmatig contact hebben – zoals consultatiebureaus of schoolartsen – weinig oog voor lhbtiqa+-kinderen. Ze gaan, net als veel huisartsen, nog altijd uit van een cisgender en heteroseksuele norm. Deze professionals spreken weinig met ouders of kinderen over (de mogelijkheid van) lhbtiqa+-zijn. Kinderen moeten hier vaak zelf mee komen, wat voor hen niet altijd makkelijk is. Hierdoor vinden lhbtiqa+-kinderen (en hun ouders) vrijwel geen steun bij het ontdekken en vormgeven van hun identiteit bij deze instanties. Ook geven belangenorganisaties aan dat afwijzende uitspraken van politici over lhbtiqa+-personen, kinderen het gevoel geven dat ze minder snel (of soms nooit) zichzelf kunnen zijn. De toekomst voor deze groep kinderen en jongeren voelt hierdoor onzeker.

De kinderen ervaren de ontwikkeling van hun identiteit allemaal op een eigen manier. Voor veel van de transgender kinderen die wij spraken is op jonge leeftijd al duidelijk dat hun genderidentiteit niet (volledig) overeenkomt met hun geboortegeslacht. Dit is anders voor kinderen met een niet-heteroseksuele oriëntatie; die komen hier meestal op latere leeftijd voor 'uit de kast'. Ouders van transgender kinderen merken vaak ook al vroeg dat hun kind zich anders gedraagt of voelt dan verwacht op basis van het geboortegeslacht. Voor de kinderen zelf is in veel gevallen ook al op jonge leeftijd duidelijk dat ze 'iets' voelen, al kunnen ze daar dan nog geen woorden aan geven. Het gevoel dat je hier niet open over kunt praten, of merken dat het 'een ding' is, gaat soms samen met fysieke klachten zoals buikpijn.

"Ik heb het niet verteld, maar het is verteld door een oud-klasgenoot van mij. Ik was net van een andere school afgekomen, omdat ik daar bedreigd werd omdat ik trans was. Daar was ik wel uit de kast gekomen. Toen ben ik naar de laatste school gegaan waar ik nog heen kon. Iedereen van mijn basisschoolklas zat daar. Zij kenden mij natuurlijk als meisje. Toen is het verteld, terwijl ik helemaal niet wilde dat het verteld werd."

James, 16 jaar

Kinderen vinden het belangrijk dat ze zelf kunnen kiezen wat ze wanneer aan wie vertellen. Hierbij moeten ze altijd afwegen of de situatie veilig genoeg is. Meerdere kinderen hadden te maken met negatieve reacties, pesterijen of onbegrip. Omdat zij zelf zo voorzichtig zijn in het wel of niet openbaren van hun identiteit, is het extra pijnlijk als andere kinderen dat voor hen doen. Daarom kiezen sommige kinderen voor omgevingen waar hun identiteit geheim kan blijven. Zo stappen ze soms over naar een middelbare school ver van huis. Herkenning bij leeftijdsgenoten, bijvoorbeeld via GSA-netwerken of de Go-groepen van Transvisie, is voor deze kinderen heel fijn. Dan kunnen ze even gewoon zichzelf zijn, zonder er echt over hoeven te praten.

“Ik stond erbij, maar zij vertelde het. Ik wilde het nog niet vertellen. Het kwam doordat ze ernaar vroeg. Ik had al kort haar. Dat was opvallend. Zo vertelde iedereen het aan iemand anders. Terwijl ik erbij stond. Toen mijn moeder thuiskwam, vertelde ze dat ze door mijn docent gebeld was. Ik dacht: hier gaan we. Ik wilde het graag zelf vertellen. Dat is makkelijker dan via via. Mijn ouders reageerden goed. Mijn moeder was alleen teleurgesteld dat ik niet zelf naar haar toe was gekomen.”

Karel, 14 jaar

“Ik woon in een dorp met maar één middelbare school, dus iedereen gaat daarheen. Ik wou daar niet heen, dus ik ging expres een dorp verder naar school. Daar zaten twee vrienden van mij op. [...]. Toen werd ik heel erg gepest. Ik ben een week niet naar school gegaan, omdat het zo erg was. Mijn moeder heeft contact met iemand opgenomen die ging uitleggen waarom ik er niet was en wat er was. Toen was het iets beter. Mensen snapten het niet. Het voelde alsof ze heel boos op mij waren, ook al wist ik niet waarom.”

Penguins, 15 jaar

2 Lhbtiqa+-kinderen in kwetsbare of bijzondere situaties

Uit GC 14 wordt duidelijk dat er verschillende redenen kunnen zijn waardoor kinderen (extra) kwetsbaar zijn. Er moet rekening worden gehouden met de kwetsbare positie waarin een kind zich bevindt. In een toelichting op het Kinderrechtenverdrag wordt in GC20, dat gaat over de adolescentiefase, specifiek aandacht gevraagd voor de zorg en bescherming van lhbtiqa+-kinderen. De minderheidspositie van lhbtiqa+-kinderen maakt hen überhaupt kwetsbaar, maar de kwetsbaarheid lijkt groter te zijn voor specifieke 'identiteiten' binnen deze groep, zoals intersekse en transgender kinderen. Ook is kwetsbaarheid groter wanneer er sprake is van intersectionaliteit met andersoortige kwetsbaarheden. Denk aan gevluchte lhbtiqa+-kinderen (artikel 22 IVRK) of lhbtiqa+-kinderen met een beperking (artikel 23 IVRK).

Achtergrond
Lhbtiqa+-kinderen zijn over het algemeen kwetsbaarder dan hun heteroseksuele en cisgender leeftijdsgenoten. Ze krijgen vaker te maken met pesterijen en geweld en met depressieve en angstige gevoelens.[23] Binnen de lhbtiqa+-groep hebben de verschillende 'identiteiten' elk op hun eigen manier een extra kwetsbaarheid.

"Ik ben biseksueel. Ik heb op mijn oude school allemaal bijnamen gekregen. Vooral toen ik net uit de kast was gekomen, keek iedereen raar. Veel mensen snapten het niet. Dat begrijp ik wel, maar toch. Sommigen deden er heel naar over."

Katy, 16 jaar

Non-binaire en transgender mensen worden bijvoorbeeld minder geaccepteerd dan homoseksuele en lesbische mensen. Terwijl mensen die bi+ zijn te maken krijgen met 'dubbele minderheidsstress': ze worden afgewezen en gediscrimineerd omdat ze niet hetero zijn, én omdat ze niet 'maar' op één gender vallen. Transgender kinderen krijgen thuis vaker dan anderen te maken met geweld of verwaarlozing.[24] Intersekse personen hebben vaak, ook in hun jeugd al, last van een negatief zelf- en lichaamsbeeld. Ook kunnen zij (pijnlijke) medische behandelingen krijgen, met het risico dat zij een fysieke sekse krijgen toegewezen die later niet blijkt te passen bij hoe zij zich voelen.[25] Lhbtiqa+-jongeren en -jongvolwassenen lopen meer risico op dak- of thuisloosheid. Vooral transgender jongeren worden door hun ouders niet geaccepteerd, waardoor ze hun thuis moeten verlaten. Binnen de groep dak- en thuislozen blijven ze vervolgens een extra kwetsbare groep: zij ervaren in de opvang vaker geweld en voelen zich daar onveilig.[26]

De ervaringen van lhbtiqa+-kinderen

"Op school heb ik meer vrienden onder de meiden en geen vrienden onder de jongens. Ik wil soms ook vrienden onder de jongens hebben, maar de meesten hebben een mening daarover. Sommigen laten dat merken, sommigen niet en sommigen hebben daar geen mening over. Ik heb weleens kankerhomo of homo gehoord, dat soort woorden."

Frank, 17 jaar

"Toen ben ik heel erg gepest. Ze vonden me raar. Ik wist niet waarom. Zij wisten beter dan ikzelf dat ik genderdysforie had. Ze voelden het aan en vonden het leuk om te pesten."

Karel, 14 jaar

Mensen met een combinatie van kwetsbaarheden (zogeheten 'intersectionaliteit'), hebben het extra zwaar. Denk bijvoorbeeld aan niet-witte lhbtiqa+-personen, lhbtiqa+-mensen met een beperking, uit een religieuze groep en/of lhbtiqa+-vluchtelingen.[27] Voor niet-witte lhbtiqa+-personen geldt bijvoorbeeld dat zij in hun culturele gemeenschap niet altijd worden geaccepteerd in hun lhbtiqa+-zijn. En in de lhbtiqa+-community krijgen ze, net als breder in de samenleving, te maken met discriminatie en racisme vanwege hun huidskleur en/of herkomst.[28]

De belangenorganisaties herkennen dat trans- en non-binaire kinderen en jongeren het op dit moment erg zwaar hebben, omdat mensen hen niet zien of accepteren voor wie zij zijn. Maar ook homoseksuele jongens worden nog steeds moeilijk geaccepteerd en lesbische meisjes worden vaak lastiggevallen met seksuele opmerkingen. Vooral bij bi-culturele lhbtiqa+-kinderen kan hun culturele achtergrond extra risico's met zich meebrengen wanneer ze uitkomen voor hun identiteit. Zij worden nog minder vaak geaccepteerd door hun omgeving. In sommige gevallen lopen zij zelfs het risico slachtoffer te worden van eerwraak omdat hun 'zijn' als schadelijk voor de familie wordt gezien. Daarnaast is aansluiting bij de lhbtiqa+-gemeenschap ook lastig. Hun identiteitsontwikkeling wijkt door hun culturele en/of gelovige achtergrond af en de lhbtiqa+-gemeenschap is overwegend wit. Intersekse kinderen hebben het moeilijk door de onwetendheid bij anderen over hun situatie. Nog steeds worden ouders en kinderen door artsen geadviseerd het intersekse-zijn geheim te houden. Onder deze groep kinderen is de eenzaamheid daardoor groot. Geheimhouding houdt bovendien de onwetendheid over intersekse zijn in stand.

"Als queer persoon moet je echt naar iemand op zoek. Je moet elke keer bij elke persoon checken of je kan vertellen dat je trans bent. Het is een soort speurtocht."

Anakin, 14 jaar

"Als een transgender persoon bijvoorbeeld een misdaad heeft gepleegd of iets ergs heeft gedaan, denken ze op social media dat alle transgender personen zo zijn. Er zijn mensen die zeggen dat Charlie Kirk is doodgeschoten door een transgender. Mensen denken dat alle transgender personen zo zijn. Dat gebeurt echt snel."

Nova, 13 jaar

Sommige **kinderen** die extra kwetsbaar zijn binnen de lhbtiqa+-groep, hebben we niet kunnen spreken, zoals lhbtiqa+-kinderen met een bi-culturele achtergrond. We weten niet of we hen niet hebben kunnen bereiken, of dat het voor hen te spannend was om met ons in gesprek te gaan. Wel hebben we veel genderdiverse kinderen gesproken, die vaak als extra kwetsbaar worden gezien. Uit wat kinderen ons vertellen,

blijkt dat de steun van ouders en familie cruciaal is voor het ervaren van ruimte om te zijn wie ze zijn. De meeste kinderen die we spraken, ervaren overwegend steun en acceptatie vanuit het gezin waarin zij opgroeien. Openheid in het gezin maakt het makkelijker voor kinderen om aan te geven dat zij genderdivers zijn en/of een niet-heteroseksuele oriëntatie hebben. Deze openheid helpt ook om gelijkgestemden te vinden, bijvoorbeeld via de jongerengroepen van COC of Transvisie.

Kinderen vertelden dat als die ruimte er thuis niet is, dit een pijnlijke afwijzing is van wie zij zijn. Het schaadt bovendien het vertrouwen om het aan anderen (kinderen of volwassenen) te vertellen. Voor genderdiverse kinderen betekent gebrek aan steun van ouders ook dat keuzes over medische aspecten worden genegeerd of vertraagd.

Specifiek voor intersekse kinderen geldt dat het geheimhoudingsadvies, dat artsen nog steeds vaak geven, zowel kinderen als ouders belemmert in het vinden van 'lotgenoten' met wie zij ervaringen en vragen kunnen delen.

"Als je net uit de kast bent gekomen voel je je er niet prettig over als iedereen er heel negatief over doet en niemand je helpt of begeleidt."

Katy, 16 jaar

3 Bescherming en veiligheid van lhbtiqa+-kinderen

Veel rechten in het Kinderrechtenverdrag zien op de bescherming van kinderen tegen schadelijke invloeden. Meest expliciet zien we dit terug in artikel 19 over het recht op bescherming tegen geweld, mishandeling en verwaarlozing. Artikelen 32, 34, 36 en 37 zien daarnaast expliciet op bescherming tegen economische, seksuele of andere vormen van uitbuiting en bescherming tegen foltering. Maar bescherming en veiligheid gaan ook over de ruimte voor kinderen om zich te ontwikkelen en zorg te krijgen (GC 14). Hiervoor ligt een verantwoordelijkheid bij ouders (artikel 18 IVRK) maar ook bij andere volwassenen en de overheid (artikel 4 IVRK). In GC 13 wordt verder uitleg gegeven aan artikel 19. Hieruit wordt duidelijk dat alle (professionele) volwassenen, naast ouders, een rol hebben in het beschermen van kinderen tegen alle vormen van geweld. Ook wordt hierin stilgestaan bij geweld tussen kinderen onderling.

“Ik voel me best vaak onveilig op school. Ik word niet per se gepest, maar je kan niet openlijk zeggen dat je trans bent. Dat wil ik ook niet. Ik loop ’s avonds altijd een uurtje. Soms zie ik een groep jongens, of een groep jongeren met een fatbike of lopend. Ze lopen achter mij en dan denk ik: zouden ze weten dat ik trans ben? Gaan ze iets doen?”

Anakin, 14 jaar

“Toen kwam ik in de tweede klas en dat was superonveilig. Dat was ook toen ik voor het eerst trans werd. Er was héél veel discriminatie, héél veel pesten. Op het einde van het jaar was het tot het punt van doodsbedreigingen gekomen. Mijn school heeft dat niet goed aangepakt. Ik moest voor een doodsbedreiging naar mij toe zelf mijn excuses aanbieden aan de persoon die de doods-bedreigingen stuurde.”

Robin, 15 jaar

Achtergrond
Uit eerder onderzoek van de Kinderombudsman naar pesten (2022) blijkt dat kinderen vaak worden gepest vanwege seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Dit pesten gebeurt vooral op school, maar ook op andere plekken zoals in de buurt of online.[29] Meer onderzoeken laten zien dat lhbtiqa+-kinderen op school, bij het uitgaan en op straat meer onveiligheid ervaren dan gemiddeld.[30] Op school worden ze regelmatig gepest of uitgescholden en ervaren ze weinig steun van docenten. Tijdens het uitgaan zoeken lhbtiqa+-jongeren soms expliciet queer-uitgaansgelegenheden op, omdat ze in andere omgevingen negatief worden benaderd.[31] Het geweld tegen en discriminatie van lhbtiqa+-ers (15 jaar en ouder) neemt de laatste jaren toe.[32] Lhbtiqa+-leerlingen voelden zich in 2021 onveiliger op school dan in 2018.[33] Vooral leerlingen die zich niet als jongen of meisje identificeren hebben een grotere kans om te worden gepest. Dit geldt zowel voor het basisonderwijs als het voorgezet onderwijs. Tegelijkertijd blijkt onder volwassenen geen sprake van een daling van acceptatie. Tenminste, als het om homoseksuele mannen of lesbische vrouwen gaat. Voor bi+-, non-binaire of trans personen ligt dit anders.[34]

De ervaren veiligheid in de onlinewereld heeft twee kanten. Aan de ene kant blijken jongeren die zich als 'anders' identificeren[h], online gelukkiger te zijn dan offline; voor jongeren die zich als meisje of jongen identificeren is dit juist andersom. Zij voelen zich offline gelukkiger dan online.[35] De onlinewereld biedt voor lhbtiqa+-kinderen veel mogelijkheden om gelijkgestemden te vinden. Tegelijkertijd krijgen lhbtiqa+-mensen (en andere minderheden) online ook vaak te maken met hatelijke opmerkingen en/of ongevraagd en ongewenst worden ge-out.[36]

h In het onderzoek wordt kinderen en jongeren gevraagd aan te geven of ze jongen, meisje of 'anders' zijn. Binnen de groep 'anders' valt een breed scala aan genderidentiteiten. Sommige kinderen blijken uit antwoorden op open vragen transgender of non-binair te zijn, maar ook homoseksuele en lesbische kinderen en jongeren vinken soms 'anders' aan. Daarnaast kunnen onder de opties 'jongen' en 'meisje' ook kinderen en jongeren zitten met een homoseksuele of biseksuele voorkeur. Daar wordt in het onderzoek verder niet naar gevraagd. Al met al is de groep 'anders' niet een eenduidige representatie van de lhbtiqa+-gemeenschap.

De ervaringen van lhbtiqa+-kinderen

"Vroeger bleef het meer bij uitschelden. Dat was het maximale. Nu gaat het ook om aanrijden of dingen naar elkaar gooien. Dat zie ik steeds vaker. Dat ze je bewust pijn proberen te doen."

Karel, 14 jaar

"In groep 6 heeft iemand gezegd dat hij wilde dat ik niet bestond."

Flipyar, 9 jaar

De belangenorganisaties vertellen over een groeiende beweging die tegen genderdiversiteit is (o.a. non-binaire en transgender personen). Zij zien dat ook onder jongeren de tolerantie richting hun lhbtiqa+-leeftijdsgenoten afneemt. Bij samenkomsten zien zij vaker agressie en openlijke haat. School is ook steeds minder vaak een veilige plek voor deze groep en deelname aan GSA-netwerken neemt af. Ook cisgender heteroseksuele jongeren die zich inzetten voor de GSA, laten weten dat zij te maken krijgen met bedreigingen. Bijvoorbeeld als zij iets dragen met regenboogaccenten of op Paarse Vrijdag iets paars dragen. De tegenbeweging is op zich klein, maar laat wel sterk van zich horen. Daardoor is het niet meer voor alle scholen vanzelfsprekend om (expliciet) Paarse Vrijdag te vieren. Terwijl school juist de plek is waar kinderen vaak voor het eerst over hun gevoelens praten; in de eerste fase voelt dat bij een docent vaak veiliger dan bij ouders. Binnen docententeams zijn wel verschillen in tolerantie.

Belangenorganisaties uiten ook hun zorgen over de online wereld waar lhbtiqa+-kinderen veel worden gepest en bedreigd. Ze krijgen te maken met haatreacties en de verspreiding van shame-filmpjes. Maar zij zien ook dat de online wereld voor lhbtiqa+-kinderen meer positieve dan negatieve dingen brengt. Denk aan het makkelijker vinden van informatie, online contacten, rolmodellen en het kunnen experimenteren met voornaamwoorden.

“In de eerste kleedde ik me eerst bij de jongens om. Een paar jongens hebben toen aangegeven dat ze zich er niet comfortabel bij voelen dat ik me bij hen omkleedde. Toen had ik een hok bij de jongens dat ik dicht kon doen. Daar mocht ik me omkleden. Dat vond ik prima, alleen klopten ze de hele tijd op mijn deur. Toen dacht ik: ik ga voor jullie weg en toch vallen jullie me lastig. Dat vind ik een beetje stom. Het zijn kleine dingetjes. Ik wil ook niet naar de wc op school. Dat is ongemakkelijk.”

Penguins, 15 jaar

“De mensen in mijn stad weten het. Als ik in de stad loop of op straat ben, heb ik vaak zo’n gevoel van: het zou kunnen dat hier iemand is die mij niet mag en ineens iets doet.”

Frank, 17 jaar

De kinderen vertellen dat ze zowel op school als in hun vrije tijd onveiligheid ervaren. Ze worden nageroepen, krijgen nare bijnamen en maken soms zelfs geweld mee. In veel verhalen komt naar voren dat kinderen alert zijn als ze bijvoorbeeld een rondje gaan fietsen of wandelen. Of heel bewust kiezen waar en wanneer zij naar buiten gaan. Transkinderen vertellen over sportclubs waar ouders van andere kinderen een (negatieve) mening hebben over hun deelname aan het sportteam. Specifiek voor genderdiverse kinderen is sport of gym op school belastend; zowel kleedkamers als sportteams zijn ingericht op een binaire wereld van jongens en meisjes.

“Met de komst van het internet, kom je wel mensen tegen die je anders niet zou ontmoeten en verhalen die je anders niet zou lezen. Het creëert daarmee een soort verbondenheid. Het werkt alleen ook averechts omdat je in een eigen bubbel zit. Maar dat gevoel van community of herkenning is wel iets positiefs.”

Kyria, 17 jaar

“Ik voel me nu veilig. Ik heb tijden gehad dat ik buiten gepest werd. Ik voelde mij onveilig en ging alleen naar buiten als ik naar de winkel of school moest. Ik vermeed straten. Daar liep ik met een grote boog omheen. Nu school weer is begonnen, is dat minder. Tijdens vakanties is het erger, omdat al die kinderen dan op straat hangen. Ik weet niet wat ze doen, maar dan zijn ze de hele dag buiten.”

Karel, 14 jaar

Zelfs als sportclubs of gymdocenten mogelijkheden creëren met bijvoorbeeld een aparte kleedkamer voor deze kinderen, blijven sommige kinderen hen lastigvallen.

Veel van de kinderen vinden de online wereld een fijne plek. Het biedt hen de mogelijkheid om lhbtiqa+-gemeenschappen te vinden en verbondenheid te voelen met andere lhbtiqa+-kinderen. Ook kunnen ze leren van anderen die door hetzelfde proces zijn gegaan. Hoewel volwassenen zorgen uiten over pestgedrag online, is dit niet de ervaring van de meeste kinderen die wij spraken. Wél maken zij weloverwogen keuzes over op welke platforms zij zich begeven en wat ze wel of niet online delen. Op die manier proberen zij nare reacties of opmerkingen te voorkomen. De kinderen noemen desinformatie of negatieve opmerkingen onder video's als negatieve aspecten van de online wereld.

"Het ding is dat ik niet veel mensen in [mijn stad] verteld heb over mijn trans-zijn, alleen één hele dichte vriend van wie ik weet dat hij er niet over doorpraat. Voor de rest weten mijn ouders het pas recent, pas sinds een jaar geleden. De reden waarom ik zoiets niet zeg in [deze stad] is omdat ik weet hoe onveilig het is. Ik heb gehoord dat iemand die ik vroeger kende, die zo te zien ook trans was, letterlijk uit [deze stad] moest verhuizen omwille van discriminatie."

Robin, 15 jaar

4 Behoud van gezinsomgeving en belangrijke contacten voor lhbtiqa+-kinderen

Kinderen hebben volgens artikel 5 en artikel 18 van het Kinderrechtenverdrag recht op zorg, begeleiding en opvoeding door hun ouders. Het is expliciet de verantwoordelijkheid van ouders om hun kind te begeleiden op een manier die passend is bij de ontwikkelingsfase van hun kind. Door bijvoorbeeld culturele of geloofsovertuigingen van ouders kan artikel 6 (het recht op leven en ontwikkeling) in het gedrang komen. In GC 7 en 14 wordt benadrukt dat het juist voor jonge kinderen (0 tot 8 jaar) essentieel is om begeleiding en fysieke en emotionele verzorging te ontvangen. GC 4 en 20 gaat hierbij juist specifiek in op de adolescentie-fase. Ongeacht de leeftijdsfase moet de overheid hierbij passende bijstand verlenen aan ouders of kinderen zelf. Zo wordt voorkomen dat kinderen later in hun ontwikkeling problemen krijgen (artikel 4 IVRK).

“Mijn ouders staan er allebei heel sterk achter. Het wordt op een gegeven moment zelfs irritant. Onze hele boekenkast staat vol met: ‘Als mijn kind trans is’ of ‘Mijn kind is trans, wat nu’? Dat zijn allemaal informatieboeken. Mijn moeder en vader lezen dat dan allemaal. Soms stellen ze vragen die in dat boek staan. Heb je dit ook? Voel je je soms ook zo? Dan denk ik: stop maar met vragen. Ik heb me altijd fijn gevoeld om uit de kast te komen bij mijn ouders. Ik wist zeker dat ze me gingen accepteren.”

Anakin 14, jaar

Achtergrond
Ouders staan over het algemeen open voor een gesprek met hun kind over hun seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit. Toch ontbreekt het soms aan kennis en/of denken zij dat hun kind niet op een gesprek zit te wachten. Zij hebben niet altijd voldoende kennis en/of denken dat hun kind hier niet op een gesprek zit te wachten.[37] Specifiek voor intersekse kinderen geldt dat ouders, op aanraden van artsen, hun kinderen soms voorstellen om het geheim te houden uit angst voor afkeuring. Die geheimhouding is zwaar voor het kind en draagt bij aan het ontwikkelen van een negatief zelfbeeld.[38]

Verschillende organisaties bieden informatie en hulp aan ouders van lhbtiqa+-kinderen, of als ouders vermoeden dat hun kind lhbtiqa+ is.[i] Voor kinderen zelf zijn ouders niet altijd de eerste persoon naar wie ze toe gaan. Zeker kinderen die gepest worden vanwege hun seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit zeggen hier vaak niets over en zoeken eerder online hulp.[39] Andere (niet-lhbtiqa+) kinderen zoeken dan juist vaak steun bij hun ouders. Hierbij speelt ook mee dat de religieuze of culturele achtergrond van het gezin belemmerend kan werken in het open zijn over de seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Dan botst het recht van kinderen op leven en ontwikkeling met het recht van ouders om hun kinderen op te voeden volgens hun eigen pedagogische visie.

Ervaringen van lhbtiqa+-kinderen

“Mijn moeder had verwachtingen op een manier, maar ze was best negatief. Ik liet nooit tekens zien, dus dacht ze dat het niet mogelijk was. Mijn vader snapte het niet. Hij ging héle erge dingen doen, zoals bidden, opdat ik normaal zou worden, terwijl hij niet religieus is.”

Robin, 15 jaar

“Mijn nicht is panseksueel. Toen ik uit de kast kwam is zij daar heel open over geworden, waardoor ik steun van haar kreeg en de familie het meer ging accepteren”

Katy, 16 jaar

Belangenorganisaties vertellen dat in de eerste ontdekkende fase ouders niet de eerste mensen zijn waar lhbtiqa+-kinderen naartoe gaan. Anderen, zoals docenten of de de medewerkers van de Sense-spreekuren van de GGD, zijn in die fase belangrijke gesprekspartners voor kinderen en jongeren die vragen hebben en zoekende zijn. Contact met gelijkgestemde leeftijdsgenoten helpt ook: leeftijdsgenoten zijn immers voor alle kinderen belangrijke gesprekspartners.

i Zie bijvoorbeeld: iedereenisanders.nl, transvisie.nl of nji.nl

Professionals van het consultatiebureau of de kinderopvang kunnen een belangrijke rol spelen in het doorbreken van gendernormen, maar werken nu vaak vanuit een cisgender en heteroseksueel beeld. In het contact met ouders zouden zij bewust ruimte kunnen maken voor een openere benadering van wat 'de norm' is.

De kinderen vinden de ondersteuning van ouders belangrijk en hebben hun support nodig om zich goed en veilig te ontwikkelen. Als ouders het lastig vinden, of ontkennen, dat hun kind lhbtiqa+ is, heeft dat een directe weerslag op het kind. Het is dan ook moeilijker om andere volwassenen wél te vertrouwen. Kinderen vertellen ook hoe pijnlijk het is als ze bijvoorbeeld nog met de oude naam of het verkeerde voornaamwoord worden aangesproken door (een van) hun familieleden. Naast ouders spelen ook andere gezins- en familieleden een belangrijke rol in de acceptatie dat de kinderen zijn wie zij zijn. Hoewel gezinsleden van de kinderen die we hebben gesproken over het algemeen ondersteunend zijn, ligt het voor andere familieleden soms wat lastiger. Uit de verhalen blijkt bijvoorbeeld dat ouders er soms van worden beschuldigd dat ze het hun kind zouden 'aanpraten'.

"Voor mijn ouders was het makkelijker toen ik zei dat ik bi was. Maar toen ik zei dat ik liever Sam genoemd wil worden omdat ik me niet volledig identificeer als meisje, was dat lastiger. [...] Mijn vader zei dat hij mij nog wel even gewoon Veerle zou noemen."

Sam, 16 jaar

"Ik merkte het zelf toen ik uitkwam bij mijn ouders als transgender. Ze geloofden me niet, en ze wilden me ook niet steunen. Nu merk ik dat ik wantrouwen heb richting volwassenen in het algemeen. Ik vind het hierdoor nu ook spannend om het docenten te vertellen."

Yara, 17 jaar

"Mijn familie is van moederskant en vaderskant vrij queer. Ze waren erg accepterend toen ik uit de kast kwam. Ik ben uit de kast gekomen dat ik non-binair ben, maar seksueel ben ik niet uit de kast gekomen. Ik heb gezegd dat ik een leuk meisje heb ontmoet, dat echt geweldig is. Daar wordt niet veel mee gedaan. Ze vonden dat ik het zelf een beetje moet regelen."

Dipper, 13 jaar

5 Het recht op onderwijs van lhbtiqa+-kinderen

In het Kinderrechtenverdrag is het recht op onderwijs uitgewerkt in de artikelen 28 en 29. Waar artikel 28 vooral gaat over het recht op onderwijs dat ieder kind heeft, wordt in artikel 29 meer gesproken over de invulling van het onderwijs. Dit wordt verder uitgewerkt in GC 1. Van belang is dat het onderwijs zich richt op de volledige ontwikkeling van het kind, waaronder een gevoel van identiteit en verbondenheid en met respect voor mensenrechten. Het onderwijs moet zich volgens het Kinderrechtenverdrag richten op de voorbereiding van kinderen op een verantwoord leven in een vrije samenleving, waar respect is voor iedereen. Daarnaast wordt in GC 13 uitgewerkt dat het ook de taak van school(personeel) is om kinderen te beschermen tegen geweld, in welke vorm dan ook.

“Het enige dat ik heb meegekregen wat niet over heteroseks ging tijdens seksuele voorlichting op school, was de opmerking dat in het dierenrijk homoseksualiteit ook voorkomt.”

Sam, 16 jaar

Achtergrond

Aandacht voor diversiteit, waaronder gender-diversiteit, is wettelijk verplicht voor scholen.[40] De wet schrijft niet voor hoe uitgebreid dat moet of op welke manier. Onderzoek uit 2025 laat zien dat slechts één op de vijf basisscholen in de onder- en middenbouw aandacht heeft voor (het respecteren van) seksuele- en genderdiversiteit. In de bovenbouw neemt dit aandeel toe tot 77%. De voornaamste reden voor basisscholen om er geen aandacht aan te besteden is weerstand

“Ik heb het wel gehad bij maatschappijleer, maar daar ging het meer over hoe de politiek erover dacht. Dat het meer een onderwerp van debat is, dan het feit dat het bestaat.”

James, 16 jaar

van ouders.[41] Ook op middelbare scholen zijn er grote verschillen in de organisatie en uitvoering van seksuele vormingslessen. Daarnaast hangt de kwaliteit en kwantiteit van seksuele vorming in sterke mate af van individuele docenten.[42] Vanuit verschillende organisaties wordt ondersteuning aan docenten aangeboden om het onderwerp op school en in de klas bespreekbaar te maken.[j]

Toch vinden docenten het soms lastig om het gesprek aan te gaan over sekse, seksuele- en genderdiversiteit.[43] Ze zien de noodzaak niet of ervaren spanning om erover te praten. Kinderen zelf (ook niet-lhbtiqa+-kinderen) zien juist graag een bredere insteek van seksuele en relationele vorming. Zij willen ook dat docenten met vertrouwen over deze onderwerpen kunnen praten.[44] Er is ook een groep docenten die zelf negatief staat tegenover seksuele- en genderdiversiteit. Zo blijkt dat lhbtiqa+-kinderen vaker worden gepest door leerkrachten dan hun heteroseksuele leeftijdsgenoten.[45] Dit heeft een grote impact op het veiligheidsgevoel van lhbtiqa+-kinderen. Het zorgt bijvoorbeeld voor meer school-gerelateerde problemen, zoals schoolwisselingen, uitval of langdurig verzuim.[46]

In lesmateriaal zoals schoolboeken zijn lhbtiqa+-personages volledig afwezig. Ook zijn de teksten meestal geschreven vanuit een heteroseksueel beeld. Dit kan invloed hebben op zowel de identiteitsontwikkeling als het gevoel van inclusie van lhbtiqa+-kinderen.[47]

j Zie bijvoorbeeld: gendi.nl en COC’s ‘Teach with Pride’.

Ervaringen van lhbtiqa+-kinderen

“Ik denk dat het komt door hoe er op die school zelf mee wordt omgegaan. Op die school waar ik slecht werd behandeld, kwam er nooit iets over seksualiteit voorbij. Die andere school doet nog een beetje met GSA en Paarse Vrijdag.”

Katy, 16 jaar

“Je doet het [voorlichting geven vanuit GSA] bij een mentorklas van een leerling en zo’n mentor is er voor een fijne sfeer in de klas. Als de mentor er al niets aan doet, wie dan wel?”

Ysbrand, 17 jaar

Belangenorganisaties vertellen dat het sentiment op scholen zich steeds meer keert tegen lhbtiqa+-kinderen. Bijeenkomsten en evenementen voor deze doelgroep worden tegenwoordig liever buiten het zicht gehouden, bijvoorbeeld in een apart klaslokaal of in een hoek in de aula. Ook stuiten deze bijeenkomsten soms op weerstand van andere leerlingen. Er worden bijvoorbeeld waterballonnen en stinkbommen gegooid. De GSA-netwerken zijn steeds minder actief. Ze zien een toename in mentaal en fysiek geweld. Ook heteroseksuele cisgender kinderen die zich inzetten voor een GSA vertellen dat zij te maken krijgen met verbaal en fysiek geweld. Over een plek van lhbtiqa+ in het lesmateriaal zijn de belangenorganisaties kort: die is er niet. Daarbij plaatsen ze wel de kanttekening dat er voor geen enkele minderheidsgroep aandacht is in het lesmateriaal. De algemene seksuele voorlichting op scholen is sowieso onvoldoende en niet gericht op de lhbtiqa+-gemeenschap. Zo wordt bijvoorbeeld bij biologie niet of onvoldoende ingegaan op intersekse kinderen. Intersekse kinderen merken dat hun docenten geen kennis hebben over wat intersekse is. Dit kan tot confronterende situaties leiden, waarbij bijvoorbeeld een docent stelt dat intersekse kinderen niet kunnen bestaan. Ook ouders en broers of zussen van intersekse kinderen ervaren dit als een ontkenning van het bestaan van hun kind/zusje of broertje.

“Mijn mentor is zelf homoseksueel. Die heeft dat aan mij verteld, omdat ik hem vertelde dat ik trans ben. Ik dacht dat het een veilige plek was. Zelfs de docenten durven het niet in de klas te vertellen, door de reacties van de kinderen. Ze denken misschien door hun ouders dat transpersonen of homo’s zwak zijn. Dan wordt daarmee gescholden. Iedereen ziet de docent dan als de homo docent. De docenten kunnen het niet uitleggen als ze het zelf zijn, omdat ze er dan zelf mee worden geconfronteerd”

Anakin, 14 jaar

In het voortgezet onderwijs is het heel verschillend binnen welk vak de voorlichting wordt gegeven en welke invulling het daarmee krijgt. Op basisscholen is er volgens belangenorganisaties weinig tot geen aandacht voor seksuele- en genderdiversiteit. Deze organisaties krijgen van schooldirecties te horen dat gender- en seksuele diversiteit binnen hun leeftijdsgroep ‘niet aan de orde is’. De belangenorganisaties zien ook dat de conservatieve tegenbeweging – zoals de anti-gender beweging – invloed heeft binnen scholen. Dit sentiment leeft niet alleen onder ouders en leerlingen, maar ook bij leraren. Wanneer één docent moeite heeft met het onderwerp, sluiten andere docenten

zich hierbij aan. Sommige docenten hebben het gevoel dat onderwerpen rondom lhbtiqa+-zijn hen worden opgedrongen. Schooldirecties kunnen een belangrijke rol spelen in het creëren van een veilige omgeving op school.

De kinderen uiten veel frustratie over het lesmateriaal, de houding van docenten en het algehele heteroseksuele binaire perspectief op veel scholen. Er is te weinig aandacht voor niet-heteroseksuele en niet-cisgender mensen in lesmateriaal, of het is erg ongenuanceerd of onjuist. Sommige kinderen noemen het zelfs een gebrek aan erkenning van hun bestaan. Ze ervaren het alsof het lesmateriaal zegt 'jij bestaat niet'. Niet alleen de lesstof maar bijvoorbeeld ook het niet willen aanpassen van je naam in Magister geeft kinderen dit gevoel. Het ondermijnt hun leerplezier en het vertrouwen in de lesstof en docenten. Kinderen vertellen dat docenten bij conflicten tussen leerlingen over het lesmateriaal niet altijd voor lhbtiqa+-leerlingen opkomen.

Veel kinderen vertellen dat ze het idee hebben dat juist ook dit gebrek aan kennis en lesmateriaal ervoor zorgt dat hun medeleerlingen hen niet begrijpen. Hierdoor krijgen ze te maken met invasieve en ongepaste vragen, gemene opmerkingen en onbegrip.

"We hebben net een nieuw gebouw. Mijn moeder zei dat er volgens haar nu genderneutrale toiletten zijn. De letters voor de jongens zijn blauw en die van de meisjes zijn roze. Dat is niet echt genderneutraal."

Penguins, 15 jaar

"Ik ben nu op school een powerpoint aan het voorbereiden. Veel kinderen weten er niet veel over en het wordt niet uitgelegd. Ik doe het dan maar zelf. Ik ga vertellen over lhbtiqa+, de betekenis daarvan en weetjes."

Noah, 11 jaar

"Mijn school is daar heel goed in. Ik heb ook op scholen gezeten waar ze niet de moeite wilden nemen om in Magister mijn naam te veranderen. Dan staat je geboortenaam op het digibord. Ze willen het niet aanpassen."

Karel, 14 jaar

Op de scholen waar wél goede voorlichting is en er bijvoorbeeld actieve GSA's zijn, wordt er in hun beleving ook minder of niet gepest. Volgens kinderen draagt meer kennis bij aan het begrip en de acceptatie van lhbtiqa+-kinderen. Op scholen zijn toiletten en kleedkamers plekken waar kinderen veel onveiligheid en ongemak ervaren. Ze worden daar gepest. Voor genderdiverse kinderen geldt dat de indeling van een jongens- en meisjestoilet niet passend en erg confronterend is. Sommige kinderen besluiten de hele dag op school niet te drinken omdat zij willen voorkomen dat zij naar het toilet moeten. Ook ervaren zij veel spanning van het naar de gymles moeten.

"Ik ben van school gewisseld, omdat ik veel ben gepest. Ze hebben geprobeerd te helpen, maar als ik eraan terugdenk heeft het nul effect gehad. Ze probeerden aan mijn kant dingen op te lossen in plaats van de kant van de kinderen die mij pestten."

Jip, 12 jaar

6 Het recht op gezondheid van lhbtiqa+-kinderen

Artikel 24 van het Kinderrechtenverdrag waarborgt het recht op gezondheid en gezondheidszorg. In GC 15 wordt dit verder uitgewerkt en wordt duidelijk dat het belang van het kind centraal moet staan bij alle beslissingen gerelateerd aan gezondheid. Dit zonder discriminatie op o.a. seksuele geaardheid en genderidentiteit. In dezelfde GC wordt ook benadrukt dat de participatie en mening van het kind zwaar meewegen, in lijn met artikel 12. Om die mening te kunnen vormen is het belangrijk dat kinderen en jongeren ook toegang hebben tot juiste en begrijpelijke informatie (artikel 17), welke onder andere in het onderwijs gegeven wordt (artikel 29). Tenslotte moeten gezondheidszorgvoorzieningen volgens GC 15 beschikbaar én toegankelijk zijn.

“Mijn ouders hebben altijd ja gezegd. Alleen probeerden de dokters mijn ouders over te halen om nee te zeggen. Zowel voor cyclusremmers als voor de genderdysforie-diagnose of wachtlijsten. Ze [huisartsen] zijn nog voorzichtiger dan de uiteindelijke plek zelf [genderpoli]. Misschien zijn ze bang dat ze iets verkeerds doen. Ze hebben zich heel slecht ingelezen in genderdysforie. Ze wisten niet wat het inhield. Het is ingewikkeld om over je toekomst te praten met iemand die er geen verstand van heeft.”

Karel, 14 jaar

Achtergrond
Uit de Lhbtiqa+ monitor 2024 blijkt dat volwassen lhbtiqa+-personen gemiddeld een slechtere mentale gezondheid hebben dan heteroseksuele en cisgender personen. Zo hebben lhbtiqa+-personen vaker te maken met depressie en suïcidale gevoelens. Vooral non-binaire personen, aseksuele personen, personen die zich niet willen identificeren met een specifiek 'hokje' en lhbtiqa+-personen van kleur lijden vaker aan depressie. Trans- en non-binaire jongeren (18-30 jaar) hebben een verhoogd risico om suïcide te plegen.[48] Bepaalde lhbtiqa+-identiteiten ervaren vaker een slechtere gezondheid dan cis-heteroseksuele personen. Ook is er vaker sprake van middelenmisbruik.

Niet verrassend ligt het zorggebruik bij bepaalde lhbtiqa+-groepen dan ook hoger. Trans- en non-binaire volwassenen en volwassen lhbtiqa+-personen met een beperking hebben het vaakst contact met een huisarts. Bijna alle lhbtiqa+-personen, uitgezonderd homoseksuele mannen en intersekse personen, hebben minimaal twee keer vaker contact gehad met een psycholoog dan cisgender heteroseksuele personen. Hierbij maken trans- en non-binaire personen het vaakst gebruik van psychologische zorg.[49]

"Naar mijn mening moet er bij de GGZ en helemaal bij de hormoonbehandeling voor jongere mensen qua wachttijden veel verbeterd worden."

Robin, 15 jaar

Specifiek voor transgender personen speelt mee dat er lange wachtlijsten zijn voor transgenderzorg, waardoor mensen soms jaren moeten wachten voordat ze worden geholpen.[50] Voor transgender kinderen komt hier nog bij kijken dat zij vaak medische hulp nodig hebben, of willen hebben, voordat ze in de puberteit komen. Daarnaast ervaren genderdiverse kinderen dat de zorg die zij

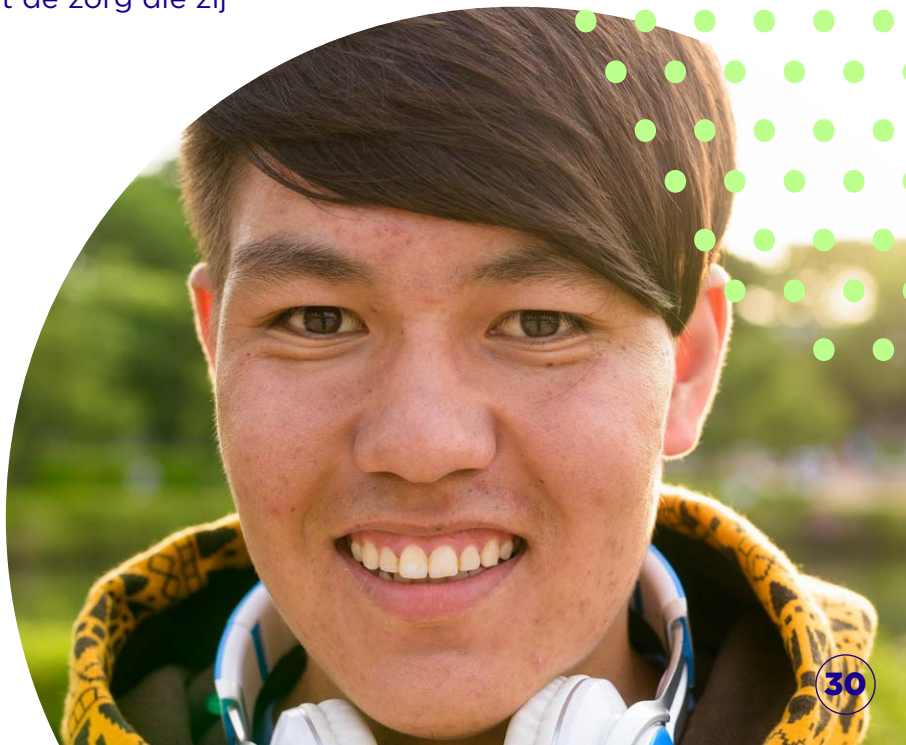

krijgen niet aansluit bij wat zij nodig hebben. Veel zorgverleners benaderen hen vanuit een medisch en binair man/vrouw-perspectief. Voor genderdiverse kinderen is het niet alleen een medisch vraagstuk, maar gaat het ook over hun persoonlijke ontwikkeling: het proces van ontdekken wie zij zijn en hoe ze dat willen uiten.[51] Ook bij intersekse kinderen speelt dit binaire perspectief een grote rol. In Nederland komt het nog steeds voor dat kinderen die intersekse zijn op jonge leeftijd, en zónder hun eigen toestemming, medische en chirurgische behandelingen ondergaan. Deze behandelingen moeten ervoor zorgen dat zij zoveel mogelijk 'voldoen' aan het beeld in de samenleving van wat een jongen of meisje is. Na de behandeling geven artsen vaak een geheimhoudingsadvies richting ouders en kinderen om aan niet te veel mensen te vertellen over het intersekse zijn. Zowel vanuit Nederland, de EU als vanuit de VN wordt opgeroepen dergelijke niet-noodzakelijke medische behandelingen zonder toestemming te stoppen en/of strafbaar te stellen.[52]

Ervaringen van lhbtiqa+-kinderen

"Toen ik tien of elf was, ben ik naar de huisarts gegaan voor een doorverwijzing naar de VU. Hij zei dat ik eerst met een therapeut moest praten. Dat heb ik gedaan. De therapeut zei dat ik geen genderdysforie heb, maar een angststoornis. Na twee sessies ben ik daar weggestuurd. Het duurde lang voordat ik weer naar de huisarts durfde te gaan, om te vragen om een doorverwijzing."

James, 16 jaar

Belangenorganisaties vertellen dat zorg vaak niet specifiek genoeg is voor lhbtiqa+-kinderen, zeker wanneer het gaat over transgender- en intersekse kinderen. De fysieke en psychische zorg voor transgender kinderen is een groot aandachtspunt. Er zijn lange wachtlijsten, niet alleen voor de transgenderzorg zelf, maar ook voor de psychologische ondersteuning tijdens deze periode op de wachtlijst. Dat maakt het dubbel zo zwaar. Huisartsen kunnen hierin meer betekenen, net als bijvoorbeeld (school)maatschappelijkwerkers. Het gaat dan vooral over alertheid en openheid van deze professionals, zodat kinderen er in ieder geval

over kunnen praten. Specifiek voor intersekse kinderen geldt dat er zonder de toestemming van het kind medische behandelingen worden uitgevoerd die niet noodzakelijk zijn. Omdat er op jonge leeftijd niet naar de grens van het kind is geluisterd, kan dit later leiden tot een verstoorde relatie met het eigen lichaam. Daarnaast leidt het geheimhoudingsadvies van artsen tot een negatief zelfbeeld en nemen deze kinderen eerder afstand van leeftijdsgenoten. Hierdoor kunnen problemen ontstaan en worden ze vaker gepest.

Belangenorganisaties vertellen dat ook zorg-professionals – net als docenten – handelings-verlegen zijn als het op lhbtiqa+-onderwerpen aankomt. Ze zijn bang dat ze er te weinig van weten of ervaren ongemak met het gebruiken van voornaamwoorden. Hierdoor krijgen deze kinderen niet altijd de zorg die ze nodig hebben. De consequentie is dat deze kinderen volwassenen minder vertrouwen, zich terugtrekken en minder snel (opnieuw) om hulp vragen. Sommige kinderen vallen hierdoor uit op school. De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) speelt een belangrijke rol bij de begeleiding en verwijzing van jongeren bij schoolverzuim. Wanneer daar de juiste vragen worden gesteld, kan eerder duidelijk worden wat er achter

“De wachtlijsten bij de genderpoli zijn lang. Er kan niets aan worden gedaan, maar het zou fijn zijn als er een tussenstap is. Dat je iets meer te horen krijgt of kunt aftellen. Een systeem zou fijn zijn.”

Karel, 14 jaar

“Ik zit bij de VU. Daar ben ik goed geholpen. Daar word ik nog steeds goed geholpen. Daar ben ik blij mee. Voor de rest heb ik niet iets waar ik tegenaan loop of liep.”

Jip, 12 jaar

de problemen schuilgaat. Sense-spreekuren komen ook hier naar voren als een belangrijke ‘gesprekspartner’. Ook bij seksuele voorlichting op scholen staat het cisgender heteroseksuele perspectief centraal. Hierdoor is er weinig tot geen aandacht voor bijvoorbeeld hoe homoseksuele en lesbische seks veilig kan. Ook is er weinig tot geen aandacht voor de uiteenlopende zorgvragen die bestaan rondom sekse, gender en seksualiteit.

“In groep één werd ik nog bij mijn oude naam genoemd. Als mijn moeder me van school kwam ophalen, had ik altijd erge buikpijn. Eind groep twee zijn we echt naar Travis gegaan. Toen was de buikpijn over.”

Travis, 12 jaar

Voor **kinderen** is de zorg vooral een struikelblok als er sprake is van genderdiversiteit. Trans-kinderen vertellen over de lange wachtlijsten en het is voor hen onduidelijk wanneer zij kunnen starten met een traject. Ook moeten ze in hun beleving vaak hetzelfde verhaal herhalen tegenover verschillende professionals. Daarnaast wordt er niet altijd naar hen zelf geluisterd, maar richten zorgprofessionals zich regelmatig op hun ouders. Kinderen moeten soms ook nadenken over onderwerpen waar ze gezien hun leeftijd nog helemaal niet mee bezig zijn, zoals een eventuele kinderwens. Sommige kinderen worden fysiek ziek doordat zij zich anders voor moeten doen dan dat zij zijn. Deze klachten nemen af zodra ze zich meer mogen en kunnen uiten zoals zij zich voelen. Voor ouders van intersekse kinderen betekent dit dat zij ten aanzien van de wél-noodzakelijke medische zorg voor hun kind alert moeten zijn: zijn alle stappen noodzakelijk of zijn er ook andere afwegingen mogelijk?

“Ik word echt gek van de wachtlijsten in de zorg.”

James, 16 jaar

7 Het recht om je mening te geven voor lhbtiqa+-kinderen

Het recht om je mening te geven volgt uit artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag. Dit artikel gaat over het recht om een mening te geven over zaken die het kind aangaan en dat daarnaar geluisterd wordt. Dit is uitgewerkt in GC 12 en het verplicht de overheid om maatregelen te nemen die kinderen de mogelijkheid geven te participeren op een manier die in lijn is met het Kinderrechtenverdrag. Dit betekent ook dat kinderen voldoende en goede informatie moeten hebben om hun mening te vormen (artikel 17) en dat ze in vrijheid hun mening kunnen vormen (artikel 13). Dit betreft ook dat een kind vrij mag zijn in het uitkomen voor zijn of haar seksuele geaardheid. In GC 12 wordt opgemerkt dat met name minderheidsgroepen belemmeringen ervaren bij het verwezenlijken van dit recht.

“Ze [zorgprofessionals] denken dat kinderen hun ouders nodig hebben om dat soort keuzes te maken. Uiteindelijk zijn het de kinderen die het beste weten wat ze willen. Daar heb je de ouders niet voor nodig. Zij kunnen zich niet inleven in hun kind. Ze weten niet wat wij voelen.”

Anakin, 14 jaar

Achtergrond
Verschillende partijen in Nederland zetten zich in als belangenbehartiger voor lhbtiqa+-personen. Het COC is hierin de meest bekende en grootste organisatie. Binnen het COC is er ook speciale aandacht voor lhbtiqa+-kinderen, bijvoorbeeld binnen de eerdergenoemde Jong & Out groepen

“Het moest van mijn kant komen. Ik vond gym niet fijn. Ik kwam in paniek op school. Ze hadden meer kunnen doen dan vragen of ik een watertje nodig had. Ik kon wel naar hen toegaan om een mening te geven. Vervolgens hebben ze wel wat gedaan, maar pas na vaak vragen. Ik moest er zelfs voor huilen.”

Karel, 14 jaar

en de GSA-netwerken. Deze gemeenschappen zijn belangrijk voor jongeren om gelijkgestemden te vinden.[53] Daarnaast helpt dit het COC om goed zicht te hebben op wat er speelt onder lhbtiqa+-kinderen. Mede daardoor kunnen ze een goede spreekbuis zijn voor deze groep.[54] Tegelijkertijd zien we dat er voor jongeren en jongvolwassenen die ouder zijn dan 18 jaar meer vormen van belangenbehartiging bestaan dan voor kinderen onder de 18 jaar. Zo heeft de Nederlandse Jeugdraad (NJR) de Gamechanger Adviesraad.[55] En samen met andere organisaties zoals Colored Qollective en de Rutgers Stichting vormt zij de Alliantie Jong Gelijk.[56] Deze alliantie wordt, samen met verschillende andere allianties gericht op gendergelijkheid en seksuele diversiteit, bekostigd vanuit het OCW-Emancipatiebeleid. Ze zijn er allemaal voor jongeren die ouder zijn dan 18 jaar.

De ervaringen van lhbtiqa+-kinderen

“Ik hoop dat er op scholen meer les wordt gegeven aan de leerlingen over wat queer is. Veel kinderen weten niet wat het is. Ze gaan er sneller mee schelden, omdat ze niet echt weten waar ze mee schelden. Dan boeit het niet.”

Dipper, 13 jaar

“Alles is heel erg zwart wit, en er is weinig grijs. Polarisatie is grootste probleem.”

Kyria, 17 jaar

Voor lhbtiqa+-personen is het ook niet altijd veilig om openlijk hun mening te geven of op te komen voor de belangen van hun gemeenschap. Zichtbaarheid kan volgens onderzoek leiden tot negatieve (tegen)reacties. Dit is zeker het geval voor die groepen die niet binnen de binaire kaders van gender en seksuele oriëntatie vallen, zoals bi+ personen, non-binaire personen en transgender personen. Hetzelfde onderzoek laat zien dat wanneer in het politieke debat meer aandacht is voor lhbtiqa+-thema’s, of politici zelf openlijk lhbtiqa+-zijn, dit vaak gepaard gaat met meer verzet tegen bijvoorbeeld ‘wokisme’ of lessen over gender- en seksuele diversiteit.[57]

Belangenorganisaties vertellen dat de lhbtiqa+-gemeenschap meer zichtbaar is dan vroeger, waardoor hun behoeften en belangen ook duidelijker naar voren komen. Maar die zichtbaarheid heeft ook negatieve consequenties, zoals negatieve reacties, weerstand en mensen die zich actief tegen hen keren. Dit maakt het voor kinderen extra ingewikkeld om zichzelf te uiten en op te komen voor de lhbtiqa+-gemeenschap. Tegelijkertijd zorgt de zichtbaarheid ook dat lhbtiqa+-kinderen elkaar makkelijker weten te vinden en veiligheid kunnen vinden bij elkaar.

Zichtbaarheid helpt ook om lhbtiqa+-kinderen te laten zien waar ze terecht kunnen voor hulp en ondersteuning. En om de juiste informatie te vinden. Kleine symbolen, zoals een vlaggetje of button, kunnen voor kinderen al aangeven dat een plek veilig is. Belangenorganisaties lieten ook weten dat in vragenlijstonderzoek onder kinderen niet altijd wordt gevraagd hoe

“Ik denk het bespreekbaar houden en het op sommigen [momenten] bespreekbaar maken. Ik denk dat je daarmee al veel dingen oplost. Als het bijna een verboden gespreksonderwerp wordt, dan schiet je niet veel op.”

Jip, 12 jaar

“Het is een goed punt, dat het overal waar het kan, [lhbtiqa+ zijn] terugkomt.”

Flipyar, 9 jaar

iemand zich identificeert. Kinderen kunnen dan vaak alleen kiezen tussen ‘jongen’ of ‘meisje’, uit angst dat anders minder kinderen de vragenlijst invullen. Maar daardoor blijft informatie over deze kinderen onzichtbaar en worden hun specifieke knelpunten en behoeften over het hoofd gezien.

Niet alle **kinderen** die we spraken zijn actief in het uitspreken van en opkomen voor de belangen van de lhbtiqa+-gemeenschap. Zo zaten bijvoorbeeld maar enkele kinderen bij een GSA. Een aantal geeft expliciet aan die behoefte ook niet te hebben; ze willen gewoon kind zijn. Wel vinden ze het belangrijk dat er met hen wordt gesproken over zaken die hen aangaan, wat nu niet altijd gebeurt. Ook vinden ze het fijn als er meer voor kinderen wordt georganiseerd, zoals meer activiteiten voor hun leeftijdsgroep tijdens de prideweek. Daarbij merken deze kinderen dat de samenleving over het lhbtiqa+-zijn gepolariseerd is. Ze horen en zien de reacties op andere lhbtiqa+-personen. Ze ervaren dat hun rechten niet vanzelfsprekend zijn, maar onderwerp van discussie kunnen worden. Dit tast hun zelfvertrouwen én hun vertrouwen in de toekomst aan.

Hoewel de lhbtiqa+-kinderen terughoudend zijn om actief op te komen voor hun gemeenschap, weten ze wel heel goed wat er moet veranderen. Veranderingen die hun leven, en dat van andere lhbtiqa+-kinderen, beter kunnen maken. Hun ideeën laten zien waar zij zich voor zouden inzetten als ze wél actief zouden meedoen. Veel van hun oplossingen hebben te maken met het vergroten van de kennis over lhbtiqa+-zijn. Ze noemen hierbij vooral de houding van docenten, van medeleerlingen en de informatie in het lesmateriaal. Maar ook een betere representatie van lhbtiqa+-kinderen in de media komt naar voren. Volgens hen leidt onbekendheid van mensen met gender- sekse- en seksuele diversiteit ertoe dat mensen er angstig en

“Jullie kunnen misschien iets aan de politiek doen. Er moet geen debat meer zijn over de rechten van trans- en queer mensen. Daar moet niet meer over worden gepraat, tenzij iets heel slecht gaat. Bijvoorbeeld als er mensen worden vermoord, wordt er wel over gepraat. We moeten het er niet meer over hebben of transmensen hun paspoort mogen veranderen.”

Anakin, 14 jaar

negatief over zijn. Of schelden met woorden waarvan ze niet doorhebben hoe pijnlijk dit is voor lhbtiqa+-kinderen.

Ook de binariteit, het denken in jongens/meisjes, op scholen komt naar voren. Zo klagen meerdere kinderen over het gebrek aan genderneutrale toiletten en kleedkamers, of dat deze ergens in het gebouw verstopt zitten. Zelfs bij de kapstokken is er een onderscheid is tussen de kapstokken voor jongens en de kapstokken voor meisjes. Meer kennis, op school maar ook breed in de samenleving zou hierin kunnen helpen.

“Als ik queer video’s kijk, zie ik ook veel van wat er gebeurt in Amerika of andere landen. Ik weet zeker wie ik wil zijn en wat ik ben, maar ik word daarvan wel onzeker over de toekomst: Worden er straks rechten van me afgenomen?”

Yara, 17 jaar

Bronnen en geraadpleegde literatuur

Voor deze publicatie zijn zowel kinderen als belangenorganisaties uit het veld gesproken. Onder belangenorganisaties verstaan wij zowel organisaties die zich specifiek inzetten voor de lhbtiqa+ -kinderen (of specifieke identiteiten daarbinnen) als organisaties die in het bredere werk dat ze doen, oog hebben voor deze doelgroep.

In totaal zijn er 12 belangenorganisaties gesproken en 17 kinderen. Sommige gesprekken vonden individueel plaats en andere in groepsverband. Wij willen iedereen, en in het bijzonder de kinderen, bedanken voor hun openheid in de gesprekken. Alle namen zijn pseudoniemen.

Het gaat om de volgende kinderen en jongeren:

- Anakin, 14 jaar
- Dipper, 13 jaar
- Flipyar, 9 jaar
- Frank, 17 jaar
- James, 16 jaar
- Jip, 12 jaar
- Karel, 14 jaar
- Katy, 16 jaar
- Kyria, 17 jaar
- Noah, 11 jaar
- Nova, 13 jaar
- Stitch, 6 jaar
- Penguins, 15 jaar
- Robin, 15 jaar
- Sam, 16 jaar
- Travis, 12 jaar
- Yara, 17 jaar

Het gaat om de volgende (belangen)organisaties:

- COC-Nederland
- GGD Haaglanden
- GGD Regio Utrecht
- GSA Haaglanden
- GSA Regio Amsterdam (Christine (14 jaar), Eleanor (14 jaar) en Ysbrand (17 jaar))
- Movisie
- Stichting NNID, expertisecentrum seksediversiteit
- Rutgers Stichting
- Stichting Regenboogloket
- Stichting School en Veiligheid
- Transgender Netwerk
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

1 Rainbow Map

2 Emanciaptie lhbti= personen: twee stappen vooruit, een stap terug | Movisie

3 10 keer vraag en antwoord over anti-lhbtiqa+ complottheorieën | Movisie

4 Kuhar, R. (2023). The rise and success of the anti-gender movement in Europe and beyond. Big issues. *Progressive Yearbook*, 2023, 115-122.

5 Martínez, J., Duarte, A., Rojas, M.J. (2021) *Manufacturing moral panic: Weaponizing Children to Undermine Gender Justice and Human Rights.* The Elevate Children Funders Group & Global Philanthropy Project (GPP)

6 Paternotte, D., & Kuhar, R. (2018). Disentangling and locating the "global right": Anti-gender campaigns in Europe. *Politics and Governance*, *6*(3), 6-19.

7 Weer gaat het volgens lhbti+'ers slechter met de acceptatie: intolerantie vaker geuit door familie, vrienden en collega's | EenVandaag

8 Discriminatie en geweld tegen lhbtiq+-personen tegengaan | Emancipatie | Rijksoverheid.nl

9 Discriminatiecijfers in 2024 | Rapport | Rijksoverheid.nl

10 Movisie (2025), Feiten-en-cijfers-lhbtiqa+-personen-op-een-rij.pdf

11 Kamerbrief over stand van zaken onderzoek naar de opvattingen van jongeren over lhbtiq+ personen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

12 Faun, H., Bouma, S., de Weerd, E., van Oeveren, L. Steenwijk, J., van de Nes, D. (2022, 22 augustus). *Regenboogsteden 2019-2022. Evaluatie van activiteiten en opbrengsten in het kader van de Regenboogaanpak*.

13 Jaarrekening-2023-definitief-met-controlverkl_Paul-Steinbusch.pdf; Discriminatie en geweld tegen lhbtiq+ personen tegengaan | Emancipatie | Rijksoverheid.nl

14 Gelijke rechten lhbtiq+ personen | Emancipatie | Rijksoverheid.nl; Alliantie Gezondheidszorg Op Maat - De toolkit

15 Movisie (2025). *Feiten en cijfers over lhbtiqa+ personen op een rij*.

16 Wat betekent lhbtqia+? | Nederlands Jeugdinstituut

17 Van Haaften, M. (2025). Kunnen zijn wie ik ben. Ervaringen, uitdagingen en behoeften van 12 LHBTIQ+-jongeren in Haarlem. Discriminatie.nl Kennemerland

18 Nederland telt 2,7 miljoen LHBTQIA personen | CBS

19 Meeste lhbtqia-personen jonger dan 25 | Nederlands Jeugdinstituut

20 Meeste lhbtqia-personen jonger dan 25 | Nederlands Jeugdinstituut

21 Jong Gelijk - Kwalitatief onderzoek onder plattelandsjongeren

22 Een veilige omgeving voor lhbtqia+-jongeren | Nederlands Jeugdinstituut

23 Een veilige omgeving voor lhbtqia+-jongeren | Nederlands Jeugdinstituut

24 www.scp.nl/publicaties/publicaties/2022/07/05/lhbt-monitor-2022

25 Marinus, M.A. & Cense, M. (2024). A Life Course Perspective on the Sexual Development of Young Intersex People. Healthcare 2024, 12(2), 239; doi.org/10.3390/healthcare12020239

26 Dak- en thuisloze lhbti-jongeren zijn driedubbel kwetsbaar | Movisie

27 Panteia, Movisie & Ipsos I&O (2024). LHBTIQA+-monitor 2024. Zoetermeer; Panteia; Van ziekte tot doelwit voor haat: dag tegen queer-fobie steeds belangrijker | Movisie; Onderzoeksrapporten - Jong Gelijk

28 publuu.com/flip-book/176629/1918804

29 In eenzaamheid gepest | De Kinderombudsman

30 PINKPANEL 2023: 90% LHBTQ+ personen past gedrag aan - ART1MN | Discriminatie Provincie Utrecht; Van Haaften, M. (2025). Kunnen zijn wie ik ben. Ervaringen, uitdagingen en behoeften van 12 LHBTIQ+-jongeren in Haarlem. Discriminatie.nl Kennemerland

31 Van Haaften, M. (2025). Kunnen zijn wie ik ben. Ervaringen, uitdagingen en behoeften van 12 LHBTIQ+-jongeren in Haarlem. Discriminatie.nl Kennemerland

32 Discriminatie en geweld tegen lhbtiq+ personen tegengaan | Emancipatie | Rijksoverheid.nl

33 Lodewick, J., Geurts, R., Lucas, K., Van den Broek, A., & Ramakers, C. (2023). *Veilig op school. Landelijke veiligheidsmonitor 2021–2022*

34 Lhbtiqa+ monitor 2024 | Movisie

35 Als je het ons vraagt 2024 | De Kinderombudsman

36 www.rathenau.nl/sites/default/files/2025-08/Inclusief_online_Rathenau_Instituut.pdf

37 Ouders weten onvoldoende van seksuele geaardheid en genderidentiteit | Movisie

38 Marinus, M.A. & Cense, M. (2024). A Life Course Perspective on the Sexual Development of Young Intersex People. Healthcare 2024, 12(2), 239; doi.org/10.3390/healthcare12020239

39 In eenzaamheid gepest | De Kinderombudsman

40 SLO (juli 2025). Definitieve conceptkerndoelen burgerschap. Amersfoort: SLO

41 Rutgers & DUO Onderzoek & Advies. (2025, maart). *Peiling relationele en seksuele vorming in het basisonderwijs: schoolleiders 2025*

42 de Looze, M., Meijburg, S., Vermeulen, M., Lips, R., & van Ditzhuijzen, J. (2023). *'Gewoon' met elkaar in gesprek gaan: Positieve en inclusieve seksuele vorming in het voortgezet onderwijs – barrières en succesvolle benaderingen van docenten.*

43 Movisie. (2022). *Acceptatie van seksuele en genderdiversiteit onder mbo-docenten.*

44 Cense, M., Grauw, de, S., and M. Vermeulen (2020). 'Sex is not just about ovaries.' Youth participatory research on Sexuality Education in the Netherlands. International Journal of Environmental Research and Public Health. 17(22), 8587; doi.org/10.3390/ijerph17228587

45 Kaufman, T. M. L., & Baams, L. (2022). *Disparities in perpetrators, locations, and reports of victimization for sexual and gender minority adolescents. Journal of Adolescent Health, 70(1), 99–107*

46 Movisie. (2024, 23 september). *Ervaringen en aanpak van pestgedrag tegenover lhbtiq+ jongeren in het voortgezet onderwijs.*

47 van de Rozenberg, T. M., Groeneveld, M. G., van Veen, D. P., van der Pol, L. D. & Mesman, J. (2023). *Hidden in Plain Sight: Gender Bias and Heteronormativity in Dutch Textbooks.*

48 Lhbtiqa+ monitor 2024 | Panteia, Movisie & Ipsos I&O

49 Lhbtiqa+ monitor 2024 | Panteia, Movisie & Ipsos I&O

50 Wachttijden voor transgenders bij genderpoli KZcG | Amsterdam UMC

51 research.vu.nl/en/publications/niets-zonder-ons-toegang-tot-transzorg-voor-transjongeren-in-den-

52 fra.europa.eu/en/publication/2025/being-intersex-eu; docs.un.org/en/CAT/C/NLD/CO/7; CAT/C/NLD/CO/7: Concluding observations on the seventh periodic report of the Netherlands | OHCHR; Brief Wettelijk verbod medische behandelingen van intersekse kinderen zonder toestemming | Kamerstuk | Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme

53 Onderzoek naar de ervaren baat van GSA's onder leerlingen op het vmbo | Movisie

54 Jongeren, onderwijs en lhbti+

55 Adviesraad - NJR

56 Home page - campagne - Jong Gelijk

57 Zichtbaar én kwetsbaar: politieke vertegenwoordiging van lhbti mensen – Sociale Vraagstukken; A.L. Schotel (2023). Visible and Vulnerable. The political representation of lesbian, gay, biseksual, trans and interseks (LGBTI) people in the Netherlands and Germany (Thesis.pdf)

kinderombudsman

Colofon

De Kinderombudsman
Postbus 93122
2509 AC Den Haag
0800-876 54 32 (maandag tot en met vrijdag van 12.00 tot 17.00 uur)
www.kinderombudsman.nl

Kinderombudsvrouw
Margrite Kalverboer

Onderzoeksteam
Marit Hopman
Sandra Mul
Bo Beke
Marcelle Aardewerk
Morgan Whittaker

Hoofd Onderzoek
Ira van Keulen

11 december 2025
Rapportnummer: KOM011/2025